22 Iunie 1941 – 22 Iunie 1991

MAREȘALUL ION ANTONESCU

SOLDAT MARTIR

OMAGIU
AL „PRO BASARABIEI ȘI BUCOVINEI"
de
NICOLAE LUPAN

– 1991 –

22 IUNIE 1941

MARŞUL BASARABIEI

Azi noapte la Prut, războiul a 'nceput,
Românii trec dincolo iară
Să ia înapoi prin arme şi scut
Moşia pierdută astă vară.

Mergem în Câmpia Basarabilor
Plină de grâne, plină de dor.
Şi 'n Bucovina cu mănăstiri şi brazi
Mergem la luptă, dragi camarazi...

Azi Prutul uneşte pe fraţii români
Şi Nistrul al nostru e iară,
Jurăm că 'napoi un pas nu vom da
Din Tisa la Bug vrem hotare.

Mergem în Câmpia Basarabilor
Plină de grâne, plină de dor.
Şi 'n Bucovina cu mănăstiri şi brazi
Mergem la luptă, dragi camarazi...

ION ANTONESCU
CRONOLOGIE

1882 (2/14 iunie) — S-a născut la Piteşti Ion Antonescu.

1898—1904 — Studii în şcoli militare.

1904 — Începe activitatea în armata română, cu gradul de sublocotenent.

1905—1906 — Studii la Şcoala Superioară Cavalerie — Tîrgovişte.

1907 — Conduce subunitatea militară din judeţul Galaţi, unde participă la aplanarea răscoalei ţăranilor.

1908 — Avansat la gradul de locotenent.

1911—1913 — Studii la Şcoala Superioară de Război din Bucureşti.

1912 — Avansat la gradul de căpitan.

1914—1915 — Comandant al escadronului de elevi de la Şcoala Superioară de Cavalerie.

1915—1916 — Şef al biroului de operaţii al Statului Major al Corpului 4 Armată.

1916 (1 noiembrie) — Avansat la gradul de maior şi numit şef al Biroului de operaţii al Armatei 1 române.

1917 — Avansat la gradul de locotenent-colonel.

1918 — Comandant al Regimentului 7 Roşiori.

1920 — Avansat la gradul de colonel.

1928 — Secretar general al Ministerului de Război.

1933—1934 — Şef al Marelui Stat Major Român.

1937 — Ministru al Apărării Naţionale în guvernele Goga şi Miron Cristea.

1938 — Ad-interim la Ministerul Aerului şi Marinei.

1939 (23 august) — semnarea pactului de neagresiune sovieto-german şi a Protocolului secret ce punea în discuţie integritatea teritorială a României Mari.

1940 — 12 iulie — demisia din armată.

— 5 septembrie — regele semnează decretul ce încredinţa generalului Antonescu conducerea guvernului cu puteri depline.

— 6 septembrie — urcarea pe tron a Regelui Mihai I, Antonescu devenind conducător al statului român.

— 7 septembrie — Tratatul de la Craiova privind cedarea Cadrilaterului Bulgariei. România este proclamată „stat naţional legionar".

— 16 septembrie — Prin înalt decret se anulează demisia din armată a lui Ion Antonescu, repus în toate drepturile şi avansat la gradul de general de corp de armată.

— 22 noiembrie — Prima întîlnire Hitler — Antonescu.

— 23 noiembrie — Antonescu semnează aderarea României la Pactul Tripartit.

— 21—23 ianuarie 1941 — rebeliunea legionară înăbuşită de Antonescu.

— 27 ianuarie — Constituirea unui nou guvern în care Antonescu îndeplinea funcţiile de preşedinte al Consiliului de Miniştri şi de ministru al Afacerilor străine.

— 12 iunie — a patra întrevedere Hitler — Antonescu în care Antonescu se declară dispus să ordone Armatei române participarea la campania „Barbarossa", în scopul eliberării Basarabiei şi Bucovinei de Nord.

— 2 iulie — grupul de armate româno-germane „Antonescu" începe ofensiva peste Prut.

— 2—26 iulie — Eliberarea Basarabiei şi Bucovinei de Nord.

— 6 august — Antonescu primeşte din partea Führerului Crucea de Cavaler şi Crucea de Fier.

— 22 august — Ion Antonescu mareşal al României.

— 23 august — ora 17 — arestarea mareşalului Ion Antonescu şi a lui Mihai Antonescu, în incinta Palatului Regal din Bucureşti.

— 24 august — mareşalul este scos din Palatul Regal de către o echipă condusă de Emil Bodnăraş şi transportat către o adresă necunoscută — o casă secretă a PCR din Bucureşti.

— 1 septembrie — mareşalul este sechestrat de reprezentanţi ai truplor sovietice de ocupaţie din Bucureşti.

— septembrie 1944 — aprilie 1946 — Ion Antonescu aflat în captivitate în URSS.

— 6—15 mai 1946 — judecara mareşalului de către aşa zisul Tribunal al Poporului din Bucureşti.

— 17 mai 1946 — Tribunalul Poporului pronunţă sentinţa de condamnare la moarte pentru Ion Antonescu şi cîţiva foşti colaboratori ai săi.

Toţi condamnaţii au uzitat de dreptul de a solicita comutarea pedepsei, cu o singură excepţie : Ion Antonescu.

— 1 mai 1946 — La Jilava, cad sub gloanţele unui pluton de execuţie mareşalul Ion Antonescu, Mihai Antonescu, generalul Piky Vasiliu şi Gheorghe Alexianu.

Înaintea primei rafale, mareşalul a avut puterea şi curajul să se adreseze ucigaşilor : „Domnilor, sîntem gata ! Ochiţi cum trebuie ! Trăiască, România ! Foc !"

De patru decenii și jumătate, ziua de 20 August, zi de cea mai tristă memorie din viața mea, mă duce cu gândul la acea pretinsă rupere a frontului de la Iași, când l-am văzut pe Mareșal la geamul unui avion și când, trei zile mai târziu, un calvar apocaliptic pentru întreaga țară începea prin extrădarea lui mișelească.

Din cele ce știu, acest Mare Român, care a fost și va rămâne mereu Ion Antonescu, s'a bucurat în Basarabia și Bucovina din vara anului 1941 de o popularitate ce putea fi asemuită cu cea a lui Alexandru Ioan Cuza în Moldova și Muntenia dela 1859.

Era la începutul lui Iulie, când rușii fugiseră de acum peste Nistru și eu, venit acasă în vacanță, îl ajutam pe tata la cosit. Și tot trăgând, el o brazdă, eu o brazdă, tata ticluia în tactul unei melodii versuri pline de recunoștință și închinăciune celui care ordonase oștirilor române trecerea Prutului.

Abia mai târziu mi-am dat seama de însemnătatea simbolică a acelor zvâcniri naționale românești pornite din sufletul curat al unui simplu țăran.

Altceva însă m'a preocupat toată viața : să întâlnesc un om care să-l fi cunoscut personal pe Ion Antonescu, să fi stat cu el la masă, să-i fi vorbit, să-l fi auzit vorbind. Un vis ce mi s'a împlinit doar acum câtva timp în California !... Anume aici am întâlnit un bătrânel de vreo 90 de ani care mi-a oblojit, cum a putut mai bine, rana amintirilor mele din tinerețe. Și nu un bătrân oarecare, ci un fost prim magistrat al Basarabiei și primar general al Chișinăului. Surpriza a fost cu atât mai mare cu cât interlocutorul meu s'a dovedit a fi originar din Bulboaca, județul Hotin, la doar 15 kilometri de satul meu natal.

S'a întâlnit în repetate rânduri cu Mareșalul. Cum a fost și în cazul descinderii la o clădire de pe strada Livezilor, clădire în a cărei curte fuseseră găsite îngropate 72 de cadavre de basarabeni legați cu mâinile la spate

și împușcați în ceafă de către enkavediști în vara anului '41. Cercetările au scos la iveală că oamenii fuseseră executați într'un beci din clădirea de alături și apoi aruncați în groapa din acea curte vecină. Ar rămâne de adăugat doar atât că, clădirea unde se făceau execuțiile era cea a fostului liceu Mihai Eminescu, clădire în care se ținuseră ședințele Sfatului Țării și se votase unirea Basarabiei cu România.

Antonescu rămase abătut și nu scoase o vorbă. Ca la masa de seară, să vină cu anunțul că ar vrea să dea un decret de amnestiere pentru toate abaterile comise pe timpul ocupației rusești din '40—'41.

Propunere cu care niciunul din magistrații prezenți nu căzu de acord. Pentru că erau cunoscute cazuri ce nu puteau fi nicidecum iertate. Unul din ele i-a fost expus și Mareșalului. Era vorba de un individ din satul Pitușca, județul Orhei, individ făcut peste noapte învățător sovietic ce, nu zăbavă, începu să se războiască cu preotul și cu doi țărani înstăriți. Până când, cu participarea miliției, într'o noapte fură ridicați de la casele lor, escortați spre pădure și împușcați din spate într'o așa zisă încercare de fugă. Unul însă supraviețui, cules de pădurar și ascuns până la revenirea autorităților românești...

Antonescu căzu de acord că astfel de indivizi nu puteau fi iertați, cu atât mai mult cu cât Constituția României nu prevedea pedeapsă cu moartea. Ca peste câteva clipe să-și exprime dorința de a vizita Orheiul. Așadar, un șir de mașnii luă drumul acestui oraș de codru. Dinspre Peresecina le ieșiră în cale vreo zece căruțe încărcate cu lemne. Mareșalul dădu ordin să se oprească. Opriră și țăranii.

— Ce mai faceți, fraților ? — întrebă el.

— Slavă Domnului c'am scăpat, domn' ofițer... Mulțumim armatei române și Mareșalului că ne-a scos de la ruși...

Iar când cineva din suită se adresă cu cuvintele „Domnule Mareșal...", toți țăranii își scoaseră pălăriile și căzură în genunchi. Antonescu rămase adânc impresionat de acest gest de frățietate românească și începu să-i îndemne pe rând să se ridice. Apoi, uitându-se oarecum sever la procurorul general al Basarabiei zise :

— Oare oameni de acest fel nu merită să fie amnestiați ?

Dar, neprimind răspuns adăugă :

— Aveţi dreptate, ei n'au nevoie de nici un fel de amnestiere... Căci pe ei se ţine, de când lumea, Ţara Românească.

Poate fi oare înfierat ca agresor şi criminal un cinstit conducător de oşti care în proclamaţia sa de la 22 Iunie 1941 către poporul român zicea :

„Raclele strămoşilor, crucile martirilor şi drepturile copiilor noştri ne poruncesc să ne scriem cu propriul nostru sânge dreptul la onoare, spălând cu acelaşi sânge pagina nedreaptă înscrisă în istoria noastră nu de Neamul Românesc însuşi, ci de trădătorii lui..."

Personalitatea istorică a Mareşalului Ion Antonescu, tragică prin destinul ei, era şi rămîne de talia lui Mannerheim, cu singura deosebire că finlandezii nu şi-au dat Mareşalul pe mâna ruşilor, ci l-au înscris în cartea de aur a neamului, turnându-i chipul în marmoră şi bronz.

AŞADAR, NI SE FURASE BASARABIA, BUCOVINA ŞI HERŢA

Voi căuta, pe cât îmi va permite memoria, să trec fapte şi evenimente al căror martor şi protagonist am fost prin prisma unor amintiri ale adolescenţei şi tinereţei pe care le port de-a lungul a cinci decenii pline de aşteptare şi speranţă deşartă.

Le port cu toată acuitatea lor deşi în calitatea mea de elev dintr'un sat pierdut de lume nu ştiam încă prea bine în acel 28 Iunie al lui '40 că un ultimatum înseamnă nişte condiţii brutale şi necivilizate pe care un stat puternic, de cele mai multe ori totalitar, le pune altui stat, mai slab, pentru a rezolva o problemă zis litigioasă.

Ca elev al tehnicumului agricol din Grinăuţi-Soroca, devenit sovietic, plimbându-mă prin pădurea din apropiere am văzut, prinsă de tulpina unui stejar, o foaie de ziar, CURENTUL, iar pe ea — fotografia lui Nicolae Iorga, asasinat !

Am întors foaia pe partea cealaltă şi am citit o proclamaţie semnată de Generalul Ion Antonescu de care nu

ştiam încă nimic. Am împăturit-o şi am dus-o acasă, dându-i-o lui tata s'o ascundă. Şi de bine ce-a ascuns-o a fost descoperită în „gârliciul" pivniţei abia după vreo douăzeci de ani ! Numai aşa se face că pot să reproduc o parte din acea proclamaţie pe care Generalul o citise şi la radio Bucureşti :

„Români ! În aceste ceasuri de zdruncinare a României şi de sfâşierea Neamului, am luat conducerea Statului... Un trecut grav şi dureros s'a închis. Peste el nu voi trece vălul uitării, ci al dreptăţii.

De azi înainte trebuie să salvăm Statul şi Naţiunea... Naţiunea noastră trebuie să-şi dovedească prezenţa în Istorie.

Cu credinţa în Dumnezeu şi Sfântul drept al Neamului, înainte la datorie !..."

Un mesaj ce ani şi ani de zile îmi întăreşte speranţa într'o soartă mai bună a Neamului pentru care a trăit şi s'a jertfit semnatarul amintitei Proclamaţii.

ANTISEMIT ?

Anticipînd lucrurile voi spune că în anii mei de exil am fost „învinuit", fără de nici un temei, ba de „legionarism", când ţineam vreo conferinţă pentru comunitatea românească din Köln, ba de „stângism" când eram invitat la vreo festivitate de comunitatea din Paris şi chiar de „fascism" atunci când acum vreo zece ani ceream într'un articol „reabilitarea" Mareşalului Antonescu. Articol pe care l-a publicat ziarul canadian „Cuvîntul Românesc", dar pe care mi l-a refuzat „Europa Liberă".

Cât de fascist a fost Conducătorul Statului Român dintre 4 Septembrie 1940 şi 23 August 1944 ne-o dovedeşte şi declaraţia plină de maturitate politică pe care, la un moment dat, o făcea Mareşalul Antonescu Cancelarului Hitler în persoană :

...În ceea ce mă priveşte, eu nu sunt decât un Soldat. Astfel, eu nu pot crede în revoluţie, ci în reorga-

nizare. Iertați-mi scepticismul în materie ideologică, dar mă îndoiesc că un sistem politic este în stare să rezolve multiplele probleme puse de nevoile existenței unui popor. Acest sistem seamănă cu un sac prea mic în care încerci să închizi un corp prea mare. Când îi bagi capul, rămân picioarele afară..."

Mai poate fi, după aceste cuvinte grăitoare, învinuit Ion Antonescu de „fascism" ? Nici pe departe ! Prin urmare, toți antonescienii din țară și de peste hotarele ei trebuiesc absolviți de așa „dangale" speculative comuniste ca cea de „fascist" sau cea de „antisemit". Aici nu pot să nu vin cu o replică a Mareșalului însuși pe care am citit-o nu mai știu unde, dar pe care mi-am notat-o în blocnot : „Se zice de mine că sunt antisemit, când eu am fost de două ori logodit cu două evreice de la Galați, verișoare între ele..."

Ș'apoi toată lumea știe că România a fost singura țară care nu și-a extrădat evreii nemților pentru exterminare.

Astăzi, istoricii ne-o pot spune cu claritate, și nu numai ei, că a fi naționalist, patriot, religios sau bun cu bunii și rău cu răii, cum era Mareșalul, asta nu înseamnă deloc a fi antisemit sau xenofob.

ÎNGENUNCHIND ÎN FAȚA ALTARELOR

Grija de căpetenie a lui Ion Antonescu era integritatea Neamului la a cărei făurire, după cum prea bine știm, a participat în două rânduri : la 1918 și la 1941 ! Nu întâmplător, probabil, la doar patru zile după venirea sa la cârma Țării, primul său gest de mare patriot a fost Apelul cu care se adresa Națiunii la 8 Septembrie 1940 :

„Români ! Cu copiii și bătrînii noștri să mergem mâine la orele 11 la bisericile noastre și îngenunchind în fața altarelor și cu fruntea lipită de pământ, să ne mustrăm de greșelile de care suntem vinovați. Să cerem iertare nefericiților noștri frați, care prin vitregia vremurilor și din propria noastră vină, au fost rupți din trupul României îndurerate și să ne luăm solemn angajamentul că azi ne unim prin muncă și frăție, în gânduri și simțiri, în dragoste de lege, în disciplină și cumpătare, în ordine și credință, pentru ca prin muncă să prosperăm, să fim gata" !

La nouă luni de la această adresare întreaga suflare românească era gata de redobîndirea a ceea ce ne aparține de când lumea : Basarabia, Bucovina de Nord și Herța.

Dar astăzi, suntem noi gata, de o parte și de alta a malurilor Prutului devenit graniță între frați, să „secăm dintr'o sorbire" acest râu blestemat ?

Oricât de mult m'ar durea, mă văd silit să las această întrebare fără răspuns !...

Și asta, după 46 de ani de trădare și complicitate tacită din partea României lui Dej, Ceaușescu și...

Și asta, după ce, tot de 46 de ani Statele Unite ale Americii nu recunosc ocuparea Țărilor Baltice de către Rusia Sovietică.

Lucru ce, tot de 46 de ani, comuniștii de la București nu îndrăznesc să-l spună celor de la Moscova că „Basarabia și Bucovina sunt pământuri românești, că au fost luate cu hapca de Stalin, în înțelegere cu Hitler, și că e timpul să ni se dea înapoi ceea ce ni s'a luat cu forța armată la 1940 și 1944 !

Și pentru că veni vorba de comuniștii „noștri", să reproducem aici manifestul din 6 Iulie 1940 al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, un manifest din care merită să desprindem cele ce urmează :

„Vestea eliberării Basarabiei de sub jugul boierilor și capitaliștilor români a produs o bucurie de nedescris în rândurile tuturor celor ce muncesc din întreaga țară...

Guvernul generalilor reacționari, al bandelor gardiste și gogocuziste împinge țara în măcelul imperialist, organizează noi provocațiuni antisovietice. Oare nu pentru război a mers imperialismul român cu blocul provocatorilor de război anglo-francezi ? Oare nu pentru război s'a declarat acuma guvernul de partea axei Roma-Berlin ? Cine vrea pace nu aderă la blocuri imperialiste beligerante. Cine vrea pace, aderă la politica externă de pace a Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste. Așa cum au făcut statele baltice, izgonind stăpânirea cercurilor reacționare și provocatoare.

Guvernul de bandiți imperialiști a dezlănțuit un război contra poporului muncitor român și în deosebi împotriva naționalităților asuprite...

La luptă revoluționară pentru doborârea dictaturii regale — celei mai feroce, reacționare, sângeroase (dictatura burgheziei și moșieriei imperialiste dominante!

La luptă pentru un guvern popular, sprijinit de clasa muncitoare, de țărănime, de naționalitățile asuprite de a decide ele însile de soarta lor.

Pentru viața noastră, pentru pace și libertate, pentru pământ și bunăstare, în front unic popular, în întreprinderi și la sate, la luptă revoluționară sub steagul internaționalismului proletar — steagul lui Lenin!"

Și comsomoliștii de la 1940 care, după exemplul partidului, emiteau și ei un manifest al Comitetului Central în care, negru pe alb,scriau :

„...Armata de muncitori și țărani a poporului sovietic a eliberat popoarele din Basarabia și Bucovina de Nord de sub cisma jandarmerească a capitaliștilor și moșierilor români.

Armata sovietică e singura armată eliberatoare din lume, căci este armata unei țări unde nu există capitaliști și moșieri, unde puterea e în mâinile poporului. Azi tineretul din Basarabia și Bucovina de Nord e liber, va avea școli și muncă, iar țărănimea a și început să primească pământul pe care cu nedrept l-au stăpânit boierii...

Eliberarea Basarabiei și a Bucovinei de Nord să fie semnalul pentru lupta tineretului alături de naționalitățile asuprite, alături de întregul popor muncitor pentru eliberarea de sub jugul imperialismului român... Prin greve și demonstrații, prin lupta revoluționară a tineretului, alături de masele muncitorești, să grăbim momentul, când poporul muncitor își va lua soarta în propriile mâini, să întărim solidaritatea internațională a tineretului muncitor!

...Trăiască Uniunea Sovietică, eliberatoarea popoarelor! Trăiască prietenia popoarelor din România cu marele popor sovietic..."

Am ținut să redau aceste documente monstruoase ca să ajung la îndemnul Mareșalului făcut copiilor și bătrânilor de a se duce la biserică, „îngenunchind în fața altarelor" și mă întreb când oare ne „vom mustra", cum ne-o cere El „de greșelile de care suntem vinovați" cu toții : comuniști și necomuniști ?... Să nu fi sunat încă ora pocăinței ?

Să nu înțeleagă poporul român că așa, cum susținea Ion Antonescu la 26 Octombrie 1940, de Sfântul Dumitru.

„drumul nostru este cinstea ; puterea noastră este munca ; arma noastră este jertfa ; casa noastră este credința ; aurul nostru este Patria...“

După astfel de cuvinte profunde, mai poate fi numit acest Mare Român de bună credință „omul lui Hitler“, așa cum au făcut-o adesea dușmanii neamului și cum o mai fac cei interesați în a o face ?

Pot însă fi numiți români acei care, indiferent de postul ce-l ocupă în Statul Român, nu-și amintesc, mai bine zis nu vor să-și amintească, de poziția fermă a Mareșalului privind recuperarea teritoriilor ocupate de unguri și ruși, zicând ori de câte ori a avut ocazia s'o zică : *„La coroana Sfântului Ștefan noi răspundem... demni cu drepturile care ni le dă cununa de aur a divinului Traian“.*

Uneori se pot auzi naivități cum că Antonescu n'ar fi fost un om politic. Nimic mai greșit decât asemenea enormitate. Să reproducem aici fie și pretenția pe care i-a expus-o El deschis unuia dintre marii responsabili ai dezastrului României de la 1940, lui Hitler personal :

„Arbitrajul de la Viena a fost dureros simțit de poporul Român. De aceea, principalele scopuri ale politicii mele vor fi reîntoarcerea la Patria mamă a Basarabiei, Bucovinei de Nord și a Transilvaniei. Prefer să vă fac această declarație de la începutul relațiilor noastre...“

Extraordinar, cînd te gândești că aceste pretenții deschise și pline de demnitate erau expuse unui zbir la doar trei luni de la luarea destinelor țării în mâinile sale !...

ORDIN CĂTRE ARMATĂ

O s t a ș i,

V'am făgăduit din prima zi a noii domnii și a luptei mele naționale să vă duc la biruință.

Să șterg pata de dezonoare din cartea Neamului și umbra de umilire de pe fruntea și epoleții voștri.

Azi a sosit ceasul celei mai sfinte lupte, lupta dreptului strămoșești și a bisericii, lupta pentru vetrele și altarele românești de totdeauna.

O s t a ș i,

Vă ordon :

Treceți Prutul !

Zdrobiți vrăjmașul din Răsărit și Miază-Noapte.

Dezrobiți din jugul roșu al bolșevismului pe frații voștri cotropiți.

Reîmpliniți în trupul țării glia străbună a Basarabilor și codrii voievodali ai Bucovinei, ogoarele și plaiurile voastre.

O s t a ș i,

Plecați azi pe drumul biruinței lui Ștefan cel Mare, ca să cuprindeți cu jertfa voastră, ceea ce au supus strămoșii noștri cu lupta lor.

Înainte !

Fiți mândri că veacurile ne-au lăsat aici straja dreptății și zid de apărare creștină.

Fiți vrednici de trecutul românesc !...

Comandant de Căpetenie al Armatei
General Ion ANTONESCU

22 Iunie 1941

RESPECTÎND, TE RESPECȚI!

Uneori se obișnuiește a spune că există evenimente ce se imprimă pentru toată viața în făptura cutărei sau cutărei ființe omenești. Și n'aș putea zice că în ceea ce mă privește aș fi o excepție. Pentru că mi s'au cuibărit în suflet, cu o durere de nedescris, trei evenimente din istoria neamului nostru ce nu se vor șterge niciodată din mintea mea : cel de la 28 Iunie 1940, cel de la 22 Iulie 1941 și cel de la sfârșitul lui 1944 ! Anume despre acesta din urmă aș vrea să și vorbesc în continuare.

Așadar, în ajun compania noastră a fost dusă pentru odihnă și primenire la liziera unei păduri din partea de sud-vest a Iașilor. În jurul bucătăriei regimentului 30 Dorobanți începură să sune gamelele soldaților și glumele pipărate ale gradaților. După ce ascultarăm un scurt recital prezentat de Dorina Drăghici, ofițerii intrară în adăpostul popotei și rămaseră în așteptarea mâncării. Nu vorbea nimeni. Iar eu eram mai abătut decât mulți alții. Cu puțin înainte de a părăsi linia întâi, un obuz explodase chiar lângă Vadim Lemne, fiul preotului din Pererita Hotinului. Făcuserăm împreună școala militară și era normal să fiu mai amărât decât ceilalți. „Lasă, Lupane, nu te omorî, — îmi zicea comandantul de companie, — așa e la război : azi Lemne, mâine, Neghină..."

Puțin câte puțin liniștea nopții pusese stăpânire pe împrejurimi. Iar dimineața în zori compania noastră se întoarse la sectorul său. Pe deasupra trecu în zbor razant un avion. La fereastra lui, abia deslușit, cineva făcea semn cu mâna.

— Mareșalul !... — strigă Cocieru Grigore din Corestăuți, coleg și el de școală militară.

În aceeași clipă însă o bubuitură asurzitoare ne culcă pe toți la pământ. Când ne ridicarăm, încă un tânăr basarabean nu mai era printre cei vii. Cocieru călcase pe o mină.

Una dintre cele mai grele misiuni din viața mea a fost aceea de a-i comunica bătrânului Cocieru totul așa cum se petrecuse. O misiune cu atât mai dificilă cu cât o

aduceam la îndeplinire la noi acasă, în prezența părinților mei și a miresei cu care venisem de la București, în timp ce îndureratul tată nu mai avea pe nimeni !

Dar, după cum spuneam, avionul ce zbura în direcția Iașilor făcu cale întoarsă, trecu din nou pe deasupra și se depărta spre apus. Iar noi, nu zăbavă, ne ocuparăm sectorul cuvenit. Ca peste puțin timp să vedem în fața punctului de comandă, la vreo două sute de metri, cum din dosul unei movilițe se ridică în vârf de băț o pânză albă iar dedesubtul ei o pâlnie de megafon din care răsună vorbă românească cu accent rusesc :

— Predați-vă ! Chiar acum, că mai încolo va fi rău de voi !...

Un trăgător întoarse capul spre mine : urmă o rafală de mitralieră care făcu să dispară și megafonul și cârpa din vârful bățului.

Soarele se apropia de nămezi cu razele-i dogoritoare ce pătrundeau ostașii până în măduva oaselor. Pe unii îi fura somnul. Deodată o mitralieră începu să latre năvalnic. După ea — a doua, a treia... Din față, din dreapta, din stânga. Din spatele liniei rusești începură să zboare proiectile de cele mai diferite calibre. Val după val veneau avioanele, lăsând în urmă pâlcuri de bombe.

De locotenentul Neghină se apropie în fugă un agent de legătură și spuse că comandantul de batalion ordonase retragerea. Și toți începurăm să fugim în direcția opusă celei din care veneau avioanele : prin porumb, prin floarea soarelui, prin miriști, prin arături. Ca orientare aveam soarele. Alergam spre el și puțin la dreapta, până când pânza de fum și praf începu să se risipească.

— Culcat ! — strigă fruntașul Neață.

La câteva zeci de metri se certau în gura mare un soldat român cu un soldat... sovietic. Acesta era cu mâinile legate.

— Apropiați-vă, camarazi, — zise cel în uniformă românească. — Cum stăteam ieri noapte în tranșeu, mă trezesc deodată cu doi peste mine. Pe unul l-am înjunghiat pe loc. Acesta însă vroia cu tot dinadinsul să-mi pună călușul și să mă ducă la ruși. Nu anume pe mine. Așa s'a întâmplat... Abia când s'a luminat de ziuă am văzut că-i fratele care a fugit cu rușii în patruzeci și unu.

— Și ce faceți aici ? — i-am întrebat.

Soldatul român răspunse că comandantul de batalion îi dăduse ca să-l predea la Nicolina.

— Să mergem, — i-am zis ordonanței, — sunt frați și au să se înțeleagă...

Pornirăm noi mai departe spre apus, iar frații Moraru, așa îi chema, rămaseseră în porumb. Tot ce aveam noi, ni se părea piatră de moară. Lăsarăm mai întâi, sprijinită de o salcie, arma lui Neață, apoi băgarăm sub o căpiță de fân pistolul meu și mantalele. Ne lăsarăm doar foile de cort și căștile.

Între timp, cum aflarăm mai apoi, Vasile îi dezlegă fratelui mâinile și Dumitru, care zicea că are „nevoie", se lăsă în porumb. Vasile sprijini arma de un cucuruz, tupilându-se și el. În aceeași clipă, Dumitru o înșfăcă și zise categoric :

— Dacă te ridici înainte de a mă depărta — te împușc.

Și începu să fugă. Vasile scoase grenada de la centură și o aruncă... Peste câteva minute Dumitru — se stinse.

Vasile îl acoperi cu foaia de cort și alergă pe urmele noastre. Ne găsi pe iarbă lângă o fântână.

— Haideți cu mine ! răcni el. — L-am omorît și am nevoie de martori.

— Mare dobitoc ești, — zise Neață.

Dumitru își dormea somnul de veci. Îl puserăm noi pe o foaie de cort și la primul nuc de la șosea începurăm să-i facem groapă. Îi făcurăm și o cruce din doi salcâmi mai grosuți.

— Poate îi punem și cască ? — am zis.

— N'are, — rosti Vasile.

— De-a noastră, mă, de-a noastră, că român a fost și el. Român basarabean ! — răcni Neață.

Trei zile și trei nopți a durat rușinoasa fugă de la Iași la București. Abia la Călărași—Ialomița reușirăm să urcăm într'un tren care ne aduse odată cu amurgul la Gara de Est. Prin oraș se auzeau rafale de mitralieră și focuri sporadice de armă. În fața unei bodegi din Piața Obor auzirăm o voce dinăuntru :

— Trăiască Iuliu Maniu !

Intrarăm.

— Maniu să trăiască ! — se auzi din nou.

Era un civil ce stătea la o masă cu doi militari.

— De ce anume Maniu ? — l-am întrebat.

— Pentru că el și cu Titel au pus la cale întorsătura... Ați fugit, mă... Unde fugiți, mă ?... Ați lăsat Chișinăul, Cernăuții... Unde fugiți, mă ?...

Arătând cu capul înspre mine, Neață zise că sunt basarabean și că părinții mei încă în luna Martie căzuseră sub

ruşi. Admiratorul lui Maniu, ridicându-se în cârja-i de invalid, ne invită să bem un pahar în sănătatea părinţilor mei. M'am întors şi am ieşit din bodegă.

Era 23 August şi în Bucureşti nu circula nici un fel de transport. Trei ore ne-au trebuit să străbatem oraşul până la Gara de Nord. Neaţă se duse acasă, undeva în Ardeal, iar eu la Regimentul 30 Dorobanţi din Câmpulung Muscel.

La regiment aflai cu stupoare de formarea a 12 divizii româneşti care urmau să lupte, alături de ruşi, contra nemţilor, dar că în ele nu vor fi înrolaţi cei născuţi în Basarabia şi Bucovina de Nord.

În sufletul meu, ca să nu fiu trimis cu forţa în Basarabia, sălăşluia speranţa că voi fi încadrat pe frontul din Ardeal. Şi am fost încadrat. Şi am plecat pe front. Şi am ajuns până dincolo de Nirghihaza. Anume aici am fost scos de pe linia întâi şi trimis cu nepusă masă în Basarabia. Scos printr'un ordin rusesc al Marelui Stat Major al Armatei Române care prevedea ca toţi militarii basarabeni şi bucovineni să fie lăsati la vatră pentru a se întoarce la locurile lor de baştină. Am încercat să-i dovedesc comandantului de regiment că ţara mea e România. Că vreau să lupt mai departe. La care colonelul Ocrain mi-a răspuns cu lacrimi în ochi că ordinul se execută. La urmă m'a îmbrăţişat, asigurându-mă că ne vom mai întâlni.

Nu m-am prezentat dintr'odată la partea sedentară a Regimentului 30 Dorobanti din Câmpulung-Muscel. Am luat-o mai întâi prin satele din împrejurimi, cum ar fi Lereşti, Godeni, Berevoeşti şi altele în căutarea unui extract de naştere. N'a ieşit nimic, deşi îi cunoşteam pe primari din timpul cantonamentelor regimentului prin satele lor. Toţi aveau frică să dea un astfel de document dat fiind faptul că Curtea Marţială Română, acompaniată de aşa zişii ruşi, făcea ravagii în toată ţara.

Mi s'a dat ordin de lăsare la vatră şi am fost trimis la Bucureşti, la Comisia Aliată de Control din strada Aman. Aici colonelul rus Gusev îmi spuse prin traducător că trebuie să mă duc la căminul „Obor"de lângă Gara de Est unde urma să locuiesc până la plecarea următorului tren cu basarabeni.

Dar să revenim mai întâi, la demnitatea din comportamentul Generalului faţă de Hitler când îi aduse acestuia la cunoştinţă hotărârea de a scoate România din a-

lianţa cu Germania, zicând fără înconjur că *„România ca şi Germania înţelege să-şi urmeze liniile Destinului său, atunci cînd ele nu mai coincid cu ale Germaniei"*. Era în iarna lui 1941/1942, la cartierul general al Fuhrerului, de unde, revenind în mijlocul al lor săi, zise abătut : *„Germania a pierdut războiul. Acuma trebuie să ne concentrăm cu toată grija ca să nu-l pierdem şi pe al nostru"*.

Mareşalul nu s'a pierdut în faţa lui Hitler atunci când acesta, cu scopuri de intimidare şi şantaj, i-a citat un pasaj dintr'o cuvântare pe care colonelul Antonescu o rostise încă pe când era ataşat militar la Londra : *„...Împotriva noilor barbari, ce se organizează pe malurile Spreei şi la Moscova, popoarele europene, ataşate civilizaţiei vechii lumi, nu pot să dorească Marei Britanii decât o nouă victorie"*.

Aici, ca să înţelegem cât mai just situaţia extrem de grea a ţării noastre s'ar cere o retrospectivă a diplomaţiei româneşti de care Ion Antonescu nu putea să nu ţină cont în ciuda alianţei României cu Germania hitleristă.

Take Ionescu, de exemplu, sublinia încă la 1920 că ţara sa îşi pune drept scop „alianţa cu democraţiile Occidentale" şi crearea unui bloc defensiv în care să intre Grecia, Jugoslavia, România, Polonia şi Cehoslovacia. Această alianţă militară era chemată să garanteze graniţele de după primul război mondial, contracarând poftele Rusiei Sovietice de a-şi împinge frontierele spre apus pe contul teritoriilor româneşti, poloneze, precum şi ale Ţărilor Baltice. *„Este clar,* — constata Take Ionescu, — *că după ce am suportat un asemenea război care a răsturnat de jos până sus tot trecutul, naţiunile se vor diviza în mulţumite şi nemulţumite : cele interesate în menţinerea cuceririlor şi cele care visează să distrugă ceea ce au cucerit adversarii lor victorioşi"*.

La începutul lui Martie 1921 Polonia şi România încheiau la Bucureşti un tratat de alianţă prin care ambele ţări îşi promiteau ajutor militar reciproc în cazul „unui atac asupra actualelor frontiere răsăritene".

Era natural ca Polonia şi România să nu poată stabili relaţii de prietenie şi colaborare cu Uniunea Sovietică atâta timp cât aceasta nu renunţa în mod public la teritoriile acaparate cândva cu forţa de ţarism.

De aceea, la o şedinţă a parlamentului român, privind

relațiile româno-sovietice A. C. Cuza, liderul partidului național-creștin, constata : *„La 9 Iunie 1934 domnul Titulescu a încheiat cu Rusia un acord în care nu se vorbește nimic de Basarabia. Deci el a săvârșit o greșeală pe care singur o blama cu doi ani în urmă“.*

Ideea acestei alianțe i-a avut ca adversari pe G. Brătianu, A. Vaida, C. Argetoianu și alții. Conducătorii partidului național-creștin A. C. Cuza și O. Goga au publicat o declarație în care susțineau că un pact de asistență mutuală cu Rusia *„va transforma România într'o avangardă a armatelor bolșevice cu toate consecințele ce rezultă“.*

Logica lui Titulescu pornea de la faptul că Rusia era aliata aliaților României (Franța, Cehoslovacia, Turcia) și prin urmare se cerea mușamalizată dușmănia cu un aliat al aliaților.

Un lucru e sigur : situația politică a României era nespus de dificilă. O apropiere de ruși ar fi amenințat integritatea Transilvaniei și Dobrogei. O alianță cu nemții punea în pericol Basarabia. Criticând în Aprilie 1937 politica externă dusă de România A. Vaida declara : *„în ultimii doi ani politica noastră lunecă pe o pantă periculoasă. Noi am ajuns până la aceea că Litvinov a devenit reazimul nostru. Acum situația s'a determinat pe deplin. Are loc lupta între naționalism și comunism. De aceea noi trebuie să alegem. Eu votez pentru Mussolini și Hitler“.*

Antonescu nu putea să nu țină seamă de părerile unei pleiade de diplomați cu renume.

După „tratatul de pace“ încheiat de Stalin și Hitler în 1939, tratat care a devenit preludiul celui mai înfiorător război din istoria omenirii, toți românii de bună credință, afară de conducătorii comuniști moscoviți, cuvântul de „naționalism“ îl identificau cu integritatea neamului, iar cel de „comunism“ — cu pierderea Basarabiei. În anii '38 și '39 încă nu se știa de pretențiile rușilor asupra Bucovinei de Nord.

Astăzi diplomația sovietică și trubadurii ei susțin că cererea Moscovei privind răpirea Bucovinei de Nord *„era destul de întemeiată, deoarece încă în Noiembrie 1918 Vecea Populară a Bucovinei, în corespundere cu voința poporului, adoptase hotărârea privind alipirea ei la Ucraina Sovietică“.*

Timp de 13 ani, cât am trăit la Cernăuți sub puterea

sovietică, am încercat să găsesc măcar un singur bucovinean care să fi auzit ceva despre pretinsa hotărâre. A fost peste puterile mele.

ÎNTRE CIOCAN ȘI NICOVALĂ

Pentru Ion Antonescu devenea tot mai limpede că și la Berlin și la Moscova se ducea același joc de-a pseudodiplomația în ale cărei anale s'au păstrat descrise afinități sovieto-naziste reciproce din care se vede că Stalin îl aprecia pe Hitler pentru apucăturile lui despotice dictatoriale, dar mai ales pentru introducerea în Germania a lagărelor de concentrare, după modelul celor sovietice de exterminare, care prosperau în ravagiile lor încă de pe timpul când conducător al primului stat socialist din lume era Vladimir Ulianov-Lenin.

Astăzi, când vine vorba de politica României în această ordine de idei, rușii susțin că suveranul român era pentru stabilirea unor raporturi cât mai strânse cu Germania cu condiția ca această stabilire să decurgă treptat spre a nu stârni reacția negativă a populației care în mare majoritate era cu „dispoziții antigermane, ce se menținură din timpul ocupației nemțești a României în anii primului război mondial“.

E o pretenție rusească ce nu corespunde realității, cel puțin din Basarabia, ca să nu mai vorbim de Cernăuți unde numărul populației de limbă germană era ridicat și cu care bucovinenii trăiau în cea mai perfectă armonie, ceea ce nu se poate spune de rușii și ucrainenii dintre Nistru și Prut.

Ribbentrop, în ceea ce-l privea, susținea vreo trei ani una și bună : *„Noi, împreună cu România, înfăptuim apărarea comună împotriva bolșevismului. De aceea raporturile germano-române trebuie să fie excelente“.*

Să fi fost oare această declarație o simplă cochetărie a politicienilor germani cu România, cum susține diplomația sovietică, dictată de necesitatea creării unor condiții dintre cele mai favorabile pentru complotul de la München ? E posibil.

Situația țării noastre, nimerită între nicovala rusească și barosul nemțesc, devenea insuportabilă. O soluție totuși

trebuia găsită. La alegerea ei rolul decisiv l-a jucat duplicitatea Parisului și Londrei. Anume, această duplicitate, ne-a adus până la urmă țara de partea Germaniei.

Se putea, dar, baza Ion Antonescu pe duplicitatea anglo-saxonă ?

În privința acestei duplicități, care în repetate rînduri de-a lungul zbuciumatei noastre istorii ne-a pus țara în situații dintre cele mai tragice, există un protocol al unei întrevederi dintre Ion Antonescu și Adolf Hitler, protocol ce atestă un schimb de priviri șirete urmate de un rîs „reținut" de amîndouă părțile. Știa Hitler ce știa : generalul din fața lui era șeful unei armate bine instruite, bine echipate, care-l iubea și pe care o iubea.

O iubea pentru vitejia-i de luptă la trecerea Prutului, pentru izgonirea hoardelor ruseşti din Basarabia, dar mai ales pentru remarcabila-i victorie de la Odessa, ca apogeu al războiului nostru din răsărit. Poate că ar fi fost mai cuminte ca bravii ostași români să se fi oprit pe Nistru sau cel mult pe Bug. Cuvîntul dat însă aliatului în lupta sfîntă contra comunismului a fost mai presus de orice și Armata Română și-a purtat victorios crucea pînă la trădarea de la Iași.

TRĂDĂTORII

Am spus-o și c spun : la Iași nu a fost rupere a frontului, cum se susține, ci trădare pusă la cale, fără știrea Mareșalului, la București, la Palat, și adusă la îndeplinire de generalul Mihai Racoviță pe frontul de la Iași prin simplă dezertare. Cînd zic „la Palat", nu-l am în vedere numai pe Rege care, la vîrsta lui de atunci, nu era decît o jucărie în mîinile intriganților, parveniților și vulpoilor din anturajul său.

Complotul de la Palat, montat piesă cu piesă de un oarecare baron Stârcea, începuse încă în 1943, odată cu înfrîngerile suferite de armatele noastre, împreună cu cele nemțești, pe Don și la Stalingrad.

Afară de Mocioni-Stârcea și Mircea Tomescu, ca adjutant regal, s-au dovedit a fi de rea credință, la Palat, față de Mareșal și doi generali : Mihail Aldea și Sănătescu, deși acesta din urmă era socotit „vechi și bun prieten al lui Antonescu". O rea credință ce a culminat cu faptul că Sănătescu n-a găsit de cuviință să-i spună discret Conducătorului Statului că era cazul să vină la Palat cu o gardă mai numeroasă și mai bine înarmată. Dar lașitatea și carierismul lui Sănătescu au culminat cu ceea ce știm că s-a întîmplat la Palat în acea zi de 23 August, fatidică pentru Mareșal.

Antonescu, om de cuvînt, nu bănuia nimic. Însuși Hitler îi spusese o dată, informat fiind de serviciile sale de spionaj, că „la Palat se petrec lucruri care stîrnesc bănuieli grave".

Antonescu i-a răspuns Führerului că *„Regele e un copil"* și că „nu poate fi nimic serios". Hitler a replicat suspicios : „Da, este un copil, dar și copiii pot deveni periculoși cînd intră sub influențe străine".

Astăzi încă, și în veci, probabil, vor impresiona spusele pe care le-a adresat Antonescu unui general, pe nume Freissner la Slănic :

„Eu sunt singurul conducător de stat din Europa care poate să meargă în mijlocul poporului fără „gardă de corp" și fără să se teamă că i se va întîmpla ceva. Eu sunt singurul conducător de stat din Europa care-și permite să iasă în oficialitate nepăzit".

Era și ar fi fost mult prea frumos, dacă nu se termina totul cu ceea ce i s-a întîmplat la Palat în 23 August 1944 !

Ar fi fost mult mai frumoasă și romantică încrederea cu care îi vorbea Antonescu lui Guderian doar cu 20 de zile înaintea acelui mișelesc „23 August". Și venise vorba în legătură cu atentatul colonelului Stauffenberg împotriva lui Hitler :

„La noi nu s-ar putea întîmpla așa ceva. Eu pot să dorm liniștit punîndu-mi capul pe genunchii oricărui general român, fără nici o teamă".

Cît de mult se înșela Mareșalul, al cărui prestigiu putea fi deja asemuit cu cel al basarabeanului Alexandru Averescu. Cinstit și om de onoare cum era, nici prin gînd să-i treacă că la Palat roiau deja de multă vreme generalii trădători.

Dar cu toată impostura și infiltrarea lor de la Palat, în frunte cu dezertorul Bodnarenco, devenit Emil Bodnăraș, cu toată ipocrizia și fariseismul comuniștilor români, nu-

mele Mareşalului Ion Antonescu va rămîne înscris cu litere de aur în Cartea Neamului Românesc.

Să nu fi înţeles infiltraţii de la 1944 şi chiar comuniştii din zilele noastre că Mareşalul Antonescu s-a bătut cu inamicul nostru numărul unu din răsărit, aşa cum a făcut-o poporul român de-a lungul întregii sale istorii ori de cîte ori i-a fost călcat pămîntul strămoşesc ? Şi dacă pretinşii români admit asemenea enormităţi faţă de un veritabil întregitor de ţară, de ce ne-ar mai indigna spusele unui mare străin, cele ale lui Winston Churchill cînd replica cu nerusinare : *„Să nu mi se vorbească de România ! Această ţară, fără nici un motiv a atacat U.R.S.S.-ul cu 22 de divizii“.*

După părerea premierului britanic, toţi aveau dreptul să trimită armate în răsărit : şi ungurii, şi italienii, şi germanii, şi francezii chiar, numai românii nu !

Putea fi dar de acord Antonescu cu astfel de aiureli şi să nu ţină cont de spusele marelui său prieten, neîntrecut poet al neamului, Octavian Goga, care cu puţin înainte de moarte zicea în public : *„Basarabia, ca şi Ardealul şi Bucovina, nu este un pămînt de cucerire, hărăzit nouă prin verdictul vreunui tribunal internaţional sau prin recunoaşterea celui învins, ci repararea unei ruşinoase nedreptăţi istorice, în temeiul unui drept imuabil al orînduirii de Stat...“.*

Se mai poate, dar, avea pretenţie la programul de guvernare al Generalului Ion Antonescu, program din care desprindem :

„Mai întîi în est cu armele, apoi în vest, la masa verde sau cu sabia“.

E în afară de orice îndoială că „la masa verde“ se avea în vedere redobîndirea pe cale paşnică a Ardealului de Nord.

Antonescu înţelegea poate ca nimeni altul în acele clipe de mare cotitură pentru neamul românesc, că războiul nostru din răsărit avea un scop bine determinat : *redobîndirea dreptului istoric asupra Basarabiei ca parte integrantă a primelor state voievodale ale românilor din graniţele lor daco-romane.* Pentru General era foarte important ca acest lucru să-l înţeleagă în primul rînd Germania, al cărei aliat loial devenise. Nu întîmplător declara la München în ziua de 2 Iunie 1941 :

„...De 400 de ani România a format o barieră împotriva slavilor şi turcilor, şi din cauza situaţiei geografice, şi condiţiilor politice şi economice, ca şi a caracteristicilor ei de rasă... Românii sunt un popor nefericit, care a fost silit să suporte lovituri foarte crunte, nu din cauza greşelilor lui, ci din cauza greşelilor clasei conducătoare şi în ultimul timp din cauza Regelui Carol al II-lea“.

DOAMNA KOLONTAY

Într-o zi, Hitler puse o *întrebare test* în legătură cu atitudinea ruşilor faţă de România în cazul cînd aceasta ar începe sau n-ar începe imediat ostilităţile alături de Germania. La care Antonescu a răspuns prompt :

„Vreau să particip din primul moment al războiului deoarece şi într-un fel şi într-altul ruşii tot vor bombarda teritoriul românesc. *România niciodată nu-i va ierta Generalului Antonescu faptul de a fi lăsat Armata Română cu arma la picior în timp ce forţele germane din România vor porni împotriva ruşilor...* Poporul român se gîndeşte zi şi noapte cînd va putea să ceară socoteală Rusiei şi, personal, doresc ca momentul să vină cît mai repede, pentru a-şi lua revanşa pentru toate cele ce i-a făcut Rusia...“.

Mai mult, Mareşalul avea intuiţia că numai un război victorios în Est va duce la recunoaşterea şi de către ruşi a Transilvaniei ca parte integrantă a României. Intuiţie confirmată mai tîrziu în condiţii foarte critice pentru România şi de ministrul sovietic de la Stockholm, doamna Kolontay, cu care ministrul român Nanu, într-o întrevedere ultrasecretă, a avut următorul dialog :

„— Întreb pe doamna ministru dacă convorbirea aceasta asupra unui eventual armistiţiu româno-sovietic poate fi socotită ca dusă în calitate de ministru împuternicit sau este o discuţie particulară ?

— Ea poate fi socotită ca o discuţie dusă cu un împuternicit al guvernului sovietic.

— În acest caz România poate conta pe asigurările Guvernului Sovietic că la sfîrşitul războiului i se va acorda Transilvania întreagă, adică şi partea ocupată de Ungaria ?

— Da. România poate conta pe asigurările guvernului

meu, pentru acordarea Transilvaniei de Nord.

— Am dezlegarea să comunic guvernului Mareşalului Antonescu aceste asigurări ?

— Da. Puteţi comunica oficial aceasta guvernului Mareşalului Antonescu...".

Prin urmare, războiul nostru din răsărit era recunoscut ca un război drept de însăşi Rusia Sovietică. Şi aici, este în afară de orice îndoială că personalitatea puternică a Mareşalului Antonescu era recunoscută de Stalin chiar şi în acele ultime zile fatale pentru România.

PENTRU DEZROBIREA FRAŢILOR

Era o misiune dintre cele mai grele şi mai complicate. O misiune cum nu mai cunoscuse istoria războaielor : distrugerea unei maşini comuniste de război de pe o şesime a globului pămîntesc. O maşină ce, deşi luată prin surprindere, nu putea fi dată peste cap într-un răstimp record de cîteva luni, dacă se are în vedere imensitatea întinsurilor şi asprimea gerurilor ruseşti.

După părerea unor strategi ai timpului, războiul era pierdut înainte de a fi început. Războiul era pierdut încă atunci cînd cu asentiment reciproc Germania şi Rusia rupseseră în două Polonia, distrugînd armata acesteia care, cu siguranţă la momentul ales de Hitler, ar fi luptat cu ardoare contra sovieticilor. Pierdut şi prin faptul că pentru scoaterea acestora din teritoriile poloneze Germania a suferit pierderi considerabile. Ca să nu mai vorbim că în urma dezmembrării Poloniei, aliaţii acesteia, Franţa şi Anglia, declară război Germaniei.

Situaţia României din acel 22 Iunie al lui '41 era mult mai delicată decît a oricărui alt stat din fosta Mică Antantă. Şi Antonescu nu putea să nu încerce **şansa de a recupera** ceea ce ne furaseră ruşii cu acordul tacit al nemţilor : Basarabia şi Bucovina de Nord.

În ceea ce ne privea, pe noi românii, războiul declanşat nu era un război de cotropire şi nici de jaf. O dovedesc şi spusele Generalului Ion Antonescu, ori de cîte ori avea ocazia să se afle în faţa trupelor combatante : la Iaşi, la Nisporeni, la Bălţi, la Chişinău, în Bucovina :

„Nu suntem hoarde barbare năvălitoare. Suntem armata dreptului şi dreptăţii, a ordinei, a cinstei, a omeniei. Să fie împuşcaţi toţi cei care sunt prinşi asupra actelor de vandalism..."

Iar în momentul cînd trupele române atinseseră Nistrul şi Ceremuşul, Ion Antonescu dădea un ordin de zi din care voi desprinde doar două aliniate :

„...Să luptaţi pentru dezrobirea fraţilor noştri, a Basarabiei şi Bucovinei, pentru cinstirea bisericilor şi căminelor batjocorite de cotropitori...

Să termin războiul acesta ca să încep să fac ordine în ţară şi să pun toată lumea la lucru".

Mai mult, Antonescu dădu ordin de demobilizare pentru trei divizii de infanterie, de demobilizare şi revenire la părţile sedentare, ceea ce însemna că pentru România războiul era terminat.

Alte erau însă planurile lui Hitler. Aşa zisul lui război „fulger" se împotmolise în Ucraina, mai ales în jurul Kievului, şi Führerul ceru ca Armata Română să continue lupta dincolo de Nistru.

Nu-l impresiona nici adresarea Generalului către trupele sale în care se spunea printre altele :

„Cu vrerea Domnului, prin sângele eroilor noştri şi al bravilor soldaţi germani, am izgonit de pe pământul strămoşesc pe duşmanii Neamului, redându-vă libertatea şi credinţa, onoarea şi drepturile... Ne întoarcem biruitori în glia lui Ştefan cel Mare, reaşezînd de-a pururi temeliile Neamului Românesc..."

Aşa încît, alianţa germano-română moştenită de la Carol al II-lea nu-i prezicea nimic bun. Nici chiar după cucerirea Odesei, dat fiind faptul că în urma dezastrului pricinuit de japonezi americanilor la Pearl Harbour, Statele Unite declară şi ele război României. Moment crucial în tragedia României. Cu acest prilej Antonescu face o declaraţie al cărei text scris de mâna lui s-a păstrat în arhivele române :

„Marea Britanie ne-a declarat război. Regret, împreună cu micul, dar bunul şi necontenit bravul, încercatul şi pe nedrept lovitul popor român, că atît de puţin i s-a înţeles zbuciumul şi tragedia în care de secole se zbate, numai pentru a-şi apăra fiinţa şi drepturile sale la viaţă, libertate, la linişte şi la unire.

Marea Britanie nu a cunoscut de secole tragedia şi

umilințele ocupației străine. Noi, am trecut de două mii de ani, nu numai în cursul veacurilor, dar și în cursul aceluiași veac, din ocupație în ocupație, din umilință în umilință, din tragedie în tragedie. Marea Britanie se bate de secole pentru a cuceri ; noi ne batem pentru a ne apăra. În această titanică și totdeauna neegală luptă, am fost de multe ori înfrînți, dar niciodată nu am cedat și nu am renunțat.

Azi, ca și în trecut, avem credința în izbândă și lăsăm ca conștiința oamenilor și Istoria să judece și să ne judece.

Mareșal ANTONESCU".

E un document istoric și prin faptul că Conducătorul Statului Român semna pentru prima dată *„Mareșal Antonescu"*. Singura lui mîngîiere era, mai mult ca sigur, expresia devenită aforism : *„Merg în est pentru a recîștiga drepturile noastre în vest"*. Un aforism de care-și băteau joc doar adversarii săi politici naivi care n-au știut nici pentru o clipă ce înseamnă calvarul unui război. Unica sfidare pe care le-o găsise Mareșalul acestor „vânzători de țară" era o altă expresie devenită și ea aforism : *„Vom merge și la dracu, numai să cîștigăm războiul !"*.

ÎNCEPUTUL SFÎRȘITULUI

Reacția Mareșalului a fost și mai usturătoare atunci cînd Generalul Iacobici avusese „impertinența" să afirme fără temei că „...Soldatul român s-a bătut bine între frontierele sale și niciodată în afara lor...".

„Se face afirmația că soldatul român nu se bate bine decît înlăuntrul frontierelor țării. Numai un străin de neam poate face o asemenea afirmație. (Aluzie gravă la proveniența acelui general, fost în armata austro-ungară). Dar la Marienburg cine s-a bătut ? Dar în Polonia cine s-a bătut ? Dar la Nicopole, la Adrianopol, Tisa, Budapesta, cine s-a bătut ?..."

Între timp, eșecurile de pe front interveneau unul după altul : la Smolensk, la Cotul Donului, la Stalingrad. Și sincer cum era, Mareșalul îi reproșa lui Hitler la una din întîlnirile lor consultative :

„Sunt aici numai pentru a studia una dintre situațiile create de război trupelor noastre foarte departe de bazele

lor și amenințate să fie tăiate din spate. În noul front de pe Don, pozițiile române sunt imposibil de apărat...".

Iar răspunsul său la o telegramă a generalului Șteflea privind situația dramatică de pe front a fost următorul :

„Nu pot lua decizii hotărîtoare de la 1000 kilometri depărtare de front. Nu cunosc situația de ansamblu, nu cunosc posibilitățile de intervenție. Această hotărâre revine comandanților de pe teren. Regret și deplîng soarta acestor brave unități. Mareșal Antonescu".

Deci, generalul Șteflea, ce purta o mare vină pentru tragedia de la Cotul Donului, îi cerea Mareșalului niște lucruri imposibile. Imposibile și în al doisprezecelea ceas !

De aceea, bun și înțelegător cum era, Antonescu se pomeni scos din fire prin a răcni la Șteflea cum nu mai văzuseră și nu mai auziseră ofițerii superiori ai Marelui Stat Major :

„Bine, Șteflea, cum se poate asta ? Cînd ți-am atras atenția ca să iei măsuri de a organiza o eventuală poziție de rezistență pe Dealul Mare și Cornești pe care să fie primite unitățile noastre în cazul cînd frontul de pe Bug ar fi spart, m-ai asigurat că acel front era inexpugnabil ; că l-ai fi călcat cu piciorul și că, în calitatea dumitale de infanterist, ai constatat că acolo s-a organizat o adevărată poziție Siegfried, care nu va putea fi ruptă. Dumneata mi-ai dat toate asigurările că nu va putea fi străpunsă și că nu ai nici un motiv de îngrijorare, că nu este cazul să aduci forțe pe Dealul Mare ca să nu alarmezi poporul... Poftim, Șteflea ! Și acum ? În ce situație mă găsesc, descoperit complet ? Moldova și Basarabia expuse invaziei fără a găsi nici cea mai mică rezistență... Trebuie să tragi consecințele. Un șef al Marelui Stat Major are ipoteze pentru toate posibilitățile și le aplică la caz. Nu se lasă surprins, cu atît mai mult cu cît ți se atrage atenția. Ai refuzat cu încăpățânare să iei vreo măsură. Uite ce-ai făcut, Șteflea ! Să iei imediat cele mai urgente măsuri pentru a transporta cu toate mijloacele, zi și noapte, trupe din interior, îndrumîndu-le și instalîndu-le pe poziții, pe măsura sosirii lor în zona frontului în zonele Tg. Neamț, Dealul Mare, Cornești..."

O mare responsabilitate apasă pe umerii Conducătorului Statului Român. O responsabilitate militară în primul rînd, dar și una morală. Numai astfel se explică ideea lui de a avea un cap de pod de netrecut la Iași. O idee pe

care o motiva în fața Înaltului Comandament cu cele ce urmează :

„Iașul este inima Moldovei și cea de a doua capitală a țării. Iașul istoric, lăsat de bunăvoie în mîna inamicului, va deveni imediat capitala în care, un guvern improvizat de fugari, ar reînvia din nou Principatele Române. Cursul istoriei noastre ar fi dat înapoi cu o sută de ani".

Cu ce s-a terminat frontul de la Iași o știm deja. Zilele de 20, 21 și 22 August erau zile de mare încordare, amărăciune și discuții nesfîrșite la vila Weber în care avea o cameră și Ică Antonescu. Camera în care se „retrăgea" și Mareșalul atunci cînd avea de rezolvat probleme de cea mai mare importanță și unde era deranjat mai puțin. Așa cum se întîmplase și la începutul lui Aprilie '44 cînd primea pe un trimis al sovietelor și cînd înfuriat îi explica răspicat acestuia :

„...Nu se poate asta ! Înțelegeți Domnule Marino ! Eu am experiența din 1917 în comportamentul cu rușii. Mie îmi trebuie un teritoriu suveran, unde să nu pună piciorul trupele sovietice. Le pot acorda un culoar de trecere prin nordul Moldovei. În restul țării, nu au ce căuta. De asemenea, în ce privește eliberarea teritoriului, trebuie să cadă în seama trupelor române... Spuneți-i Doamnei Kolontay că acestea sunt condițiile sub care pot să cad de acord pentru un Armistițiu...".

Dar, după cum se spune, o nenorocire nu vine niciodată singură. Începea ofensiva sovietică de la Sevastopol în fața căreia, încăpățânat cum era, Hitler nu vroia să accepte evacuarea la timp a trupelor româno-germane. Drept care Mareșalul îi cerea categoric generalului german Schorner retragerea imediată a trupelor române scriindu-i :

„...Este de neînțeles pentru ce să fie jertfite, fără nici un scop într-un cap de pod îndepărtat, care și așa nu va putea fi ținut, în loc să fie aduse în patrie, ca să apere locurile lor de naștere, cotropite de inamic."

Și retragerea de la Sevastopol începu la 12 Mai 1944. Iar la 2 August Hitler îl invita pe Mareșal la cartierul său din Prusia Orientală, trimițîndu-i și avionul său personal. Îi luă cu el pe Ică Antonescu, pe generalii Șteflea, Arbore și Dobre. Ajunși la destinație îl găsiră pe Hitler cu mâna bandajată și șchiop de un picior. Era după atentatul săvîrșit asupra sa de von Stauffenberg. Nu se aștepta să-l

vadă șchiop și Antonescu le zise însoțitorilor săi : *„Păcat ! Mai bine se termina odată. Era și pentru el mai bine, și pentru Germania, și pentru noi."*

VAI, IONELE...

Între timp, complotiștii de la Palat jubilau. Există în arhive, negru pe alb, o informație prin care generalul Nicolae Dragomir face cunoscut posterității cele ce urmează :

„Întîlnind întâmplător pe maiorul Borneanu de la Siguranță și întrebîndu-l cum se poate ca Mareșalul să nu fi fost informat de cele ce se pregăteau la Palat pentru 23 August, el mi-a declarat :

— Prin luna Aprilie 1944 sau începutul lui Mai, am fost chemat la Eugen Cristescu, care mi-a spus că Domnul Mareșal a auzit despre un zvon despre un așa-zis „complot" care ar cuprinde anumite cercuri din armată. M-a însărcinat pe mine și pe agentul Mihail, cu depistarea acestei mișcări. Ne-am așternut la lucru și, cam după o lună, aveam suficiente date culese, pentru a întocmi raportul. L-am prezentat lui Cristescu. În el arătam că în M.St.M. există un focar de sabotaj întreținut de colonelul Borcescu, șeful secției I-a și secundul său, Colonelul Zamfirescu Gheorghe, care sustrag efective care merg pe front, camuflează altele, dau copii de situații Palatului, care sunt trimise Inteligence-Service-ului. Informează eronat pe Mareșal. Cam asta.

Cristescu m-a luat, m-a urcat în mașină și am mers la Mareșal. Mareșalul a ascultat atent, clătinînd din cap din cînd în cînd și mușcîndu-și imperturbabil buza de jos. La sfîrșit m-a întrebat :

— „Bine, bine, dar capul acestora cine este ?"

Eu i-am răspuns : Domnul General Sănătescu.

Mareșalul a izbucnit în rîs.

— „Păi dacă ăsta e capul lor, lăsați-i în pace... Ăsta nu e în stare de ceva serios... Totuși urmăriți-i mai departe și țineți-mă la curent..."

Când ieșiră de la Mareșal, Cristescu îi zise lui Dragomir : „Dacă Domnul Mareșal privește acest lucru cu așa

desconsiderare, știe el ceva. Noi nu avem mare lucru de făcut."

În consecință, pus în fața unei situații atât de „dificile", Generalul Sănătescu își prezentă demisia în scris. Ajunsă la Mareșal, acesta puse următoarea rezoluție :

„Nu se poate aproba demisia. Generalul Sănătescu este un ofițer prea valoros pentru ca Armata și Țara să se poată lipsi de serviciile sale".

Acesta era Ion Antonescu ! N-a fost drastic nici cu Mihai Antonescu care, și el, urzea în câteva rânduri niște porcării pe ascuns de Mareșal pentru care acesta, spre bucuria tuturor și a Colonelului Davidescu zisese : „Îl îndepărtez imediat". Ca după trei zile să-l cheme pe același Colonel ca să-i spună :

„Mi-a căzut în genunchi, Davidescule, și mi-a sărutat mâna să-l iert. Au sărit și cucoanele cu lacrimi, cu rugăminți... Ce vrei ?! L-am iertat. Sunt prea legat de el prin atâtea probleme și îi sunt recunoscător că m-a ajutat când eram singur... Mi-a promis că nu mai încearcă asemenea acțiuni nedemne..."

Și parcă întâmplător anume în acea zi fatidică de 23 August Mihai Antonescu îl sfătuia pe Mareșal să meargă la Palat.

„Ică, ți-am spus de nenumărate ori că Regele nu are la ce să se amestece în politică. Azi politica o fac eu și nu vreau ca el să fie angajat cu nimic. Dacă eu eșuez să fie el neîntinat și să poată merge mai departe pe alte căi..."

— Dragul meu, — zise primul ministru, — Iuliu Maniu, și Vintilă Brătianu, și ceilalți șefi de partide, se întrunesc azi după amiază la Rege și vor ca, sub conducerea ta, să faceți o coaliție Guvern-Opoziție, spre a scoate țara din război.

„Nu merg acolo, am spus. Dacă vor să se unească cu mine, acum în ultimul ceas, după ce m-au refuzat tot timpul n-au decît să vină ei la mine. Acolo nu mă duc...".

— Vai, Ionele, — spuse Maria Antoaneta, — poate că e mai bine cum spune Ică. Să facem armistițiu împreună cu ei. De ce iarăși să-ți iei întreaga răspundere...

„Nu, am spus. Să vină ei la mine, dacă vor... și lăsați-mă în pace, că trebuie să-mi pregătesc hârtiile pentru Consiliu..."

Și totuși, prin intuiție, întregul anturaj de la Președenția țării știa că Mareșalul se va duce la Rege...

ÎN PREGĂTIRE :

- **GOLGOTA BUCOVINEI de Prof. George MUNTEAN**
- **SCRISOARE DIN ÎNCHISOAREA POPOARELOR de Valeriu GRAUR**
- **PROVERBE ȘI ZICĂTORI DE LA ROMÂNII DIN SIBERIA — culese de PAN HALIPA**
- **ODISEEA TEZAURULUI ROMÂNIEI**

SUPLIMENT AL REVISTEI

„ÎNTREGIREA"

CONT : 45.10.2.402
Filiala B.C.R. Sector 2 București

TIPARUL EXECUTAT
LA
Combinatul Poligrafic
București

PREȚUL : 25 LEI